

OPENBAAR MINISTERIE

College van procureurs-generaal
Voorzitter

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Aan de waarnemend voorzitter van de
Onderzoeksraad voor Veiligheid, dhr. Zouridis
Postbus 95404
2509 CK Den Haag

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
T +31 88 699 11 00
www.om.nl

Datum 12 december 2022
Onderdeel Bestuurlijke en Juridische Zaken
Ons kenmerk PaG/BJZ/57093
Uw kenmerk OvV-22.0005149
Bijlage(n) Reactietabellen OvV rapport OM
Onderwerp Reactie OM op concept-rapport bewaken en
beveiligen

Bij beantwoording de datum en
ons kenmerk vermelden.

Geachte heer Zouridis,

Op 14 november jl. ontving ik het concept-rapport naar aanleiding van uw onderzoek naar de beveiligingssituatie van de broer, de toenmalig advocaat en de vertrouwenspersoon van de kroongetuige in het Marengo-proces.

Vooropgesteld zij dat het concept-rapport ziet op drie situaties waarin niet is kunnen voorkomen dat mensen zijn geliquideerd door een nietsontziend crimineel samenwerkingsverband. Dit is buitengewoon tragisch. Uiteraard in de allereerste plaats voor de nabestaanden, maar het raakt ook onze organisatie en elke OM'er zeer diep. Het is dan ook waardevol op deze wijze terug te kijken, om als organisatie te leren en in de toekomst beter in staat te zijn deze uiterst gewelddadige criminaliteit te kunnen bestrijden. Punten van verbetering neem ik dan ook ter harte.

U verzocht mij om het concept-rapport te controleren op eventuele onjuistheden of onduidelijkheden. In bijgevoegde reactietabellen vindt u onze uitgebreide reactie hierop terug. De reactietabellen zijn omvangrijk, en in mijn ogen noodzakelijk om een evenwichtig beeld van de onderzochte situaties te schetsen. Het OM acht het van belang om deze concrete correcties te voorzien van enige context. De belangrijkste punten daarvan zijn de volgende:

- Het concept-rapport bevat informatie die mogelijk risico's opleveren voor functionarissen en personen in lopende en toekomstige beveiligingstrajecten.
- Belangrijk uitgangspunt voor onderhavige zaken is het feit dat de dreiging werd veroorzaakt door een nietsontziend crimineel samenwerkingsverband. Deze dreiging ontstond niet door de inzet van een kroongetuige. In de afbakening van het concept-rapport wordt die indruk gewekt.
- In het rapport is de bijdrage (via interviews en documentatie) van het Openbaar Ministerie regelmatig niet opgenomen. Het OM mist de onderbouwing hiervan.
- Het beveiligingstraject van de broer van de kroongetuige en Peter R. de Vries is bemoeilijkt doordat betrokkenen om hen moverende redenen geen volledige medewerking boden of konden bieden aan de beveiligingsmaatregelen. Dit vormt een belangrijk complicerend element maar komt zo niet terug in het concept-rapport.
- De omstandigheden waaronder de beveiligingssituaties tot stand zijn gekomen waren zeer complex. Deze complexiteit komt naar mijn oordeel in het concept-rapport op een aantal cruciale punten vooralsnog ook onvoldoende in beeld.

Ik licht deze punten toe.

Herleidbaarheid

Vanwege de dreiging die in de onderzochte situaties speelt, is het van groot belang dat informatie die herleidbaar is tot concrete personen of die veel prijsgeeft over gebruikte beveiligingsmethoden, zo veel mogelijk wordt vermeden in het rapport. Dit brengt onnodig risico's mee voor de te beveiligen personen in beveiligingstrajecten en voor personen anderszins betrokken bij deze materie. In dit kader heeft uw Onderzoeksraad ons tweemaal in de gelegenheid gesteld om het rapport daarop te controleren. Desondanks is gebleken dat een deel van deze informatie nog steeds in het concept-rapport terug te vinden is. Zo worden methoden van beveiliging beschreven. Daarnaast worden concrete onderdelen en medewerkers van het OM beschreven. Door de beperkte kring van betrokkenen binnen onze organisatie, geldt voor een aantal medewerkers dat bepaalde informatie uit het rapport direct naar hen herleidbaar is. Ik verzoek dan ook met klem met het oog op die risico's de betreffende passages te verwijderen. Hiervoor verwijs ik naar de reactietabel met betrekking tot veiligheidsinformatie die separaat aan uw Onderzoeksraad wordt verstrekt.

Context

Voor een goed beeld van de context waarbinnen het OM destijds opereerde, is de rol die het OM vanuit rechtsstatelijk oogpunt inneemt van belang. Het OM is belast

met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, en draagt hiermee de verantwoordelijkheid om criminaliteit een halt toe te roepen. De samenleving werd in de periode voorafgaand aan het sluiten van de overeenkomst met de betreffende kroongetuige geconfronteerd met 16 moorden in 16 maanden tijd. Dat betroffen liquidaties en zogenaamde vergismoorde. Mede door de verklaringen van deze kroongetuige, werd het OM in staat gesteld om een halt toe te roepen aan deze criminaliteit door het vervolgen van de verdachten, verdachte opdrachtgevers en anderen betrokken bij dit crimineel samenwerkingsverband. Daarmee heeft het OM invulling gegeven aan zijn verantwoordelijkheid deze criminaliteit te bestrijden en daarmee een bijdrage geleverd aan een veiligere samenleving.

De inzet van kroongetuigen gaat gepaard met risico's voor een kroongetuige, maar ook voor diens omgeving. Risico's die niet wiskundig kunnen worden berekend, maar op grond van de beschikbare informatie worden *ingeschat* en nooit geheel kunnen worden uitgesloten. Daarom vindt, voorafgaand aan het sluiten van een overeenkomst met een kroongetuige, een uitgebreid traject plaats waarin zo goed mogelijk alle relevante factoren en risico's worden afgewogen. Zo ook bij de totstandkoming van de overeenkomst met kroongetuige Nabil B. Ook hier is een afweging gemaakt tussen enerzijds de mogelijkheden om georganiseerde criminaliteit een halt toe te roepen, en anderzijds de risico's die voortkomen uit zulk een traject voor betrokkenen. Zoals gebruikelijk bij kroongetuigetrajecten is dit alles uitgebreid onderwerp van gesprek geweest binnen alle lagen van het OM. Dit valt terug te lezen in de verslagen van de bijeenkomsten van de Centrale Toetsingscommissie (CTC), welke aan uw Onderzoeksraad zijn verstrekt. De discussies die zijn gevoerd tijdens de bijeenkomsten van de CTC vormen een wezenlijk onderdeel van deze complexe afweging in het kroongetuigetraject en zijn daarmee een belangrijke factor die van invloed is geweest op de totstandkoming van de beveiligingssituaties. Deze discussies komen echter, ondanks de verstrekte informatie in onder meer verslagen en verwijzingen hiernaar in interviews, niet terug in het concept-rapport en dat vormt een omissie.

De risico's die gepaard gaan met de inzet van kroongetuigen worden ingeschat op basis van verschillende factoren. De voorhanden informatie over de groepering en personen van waaruit de dreiging te verwachten is, vormen hierbij een belangrijke factor. Daarnaast vormen de ervaringen uit eerdere, soortgelijke trajecten een belangrijke basis. Complicerende factor bij de onderzochte beveiligingssituaties was het toepasselijke stelsel. Uitgangspunt van dit stelsel was dat werd gewerkt op basis van concrete dreigingsinformatie. In de door de Onderzoeksraad onderzochte beveiligingssituaties was die concrete dreigingsinformatie niet of slechts beperkt aanwezig. Desondanks zijn gedurende alle drie de onderzochte situaties de inspanningen van het OM er altijd op gericht geweest om die risico's te beperken en betrokkenen in veiligheid te laten leven.

Het feit dat deze risico's niet kunnen worden uitgesloten, maakt uiteraard niet dat het OM *veroorzaker* was van de dreiging. In de afbakening van het onderzoek zoals beschreven op pagina 8 van het concept-rapport wordt die indruk wel gewekt: *'De rode draad in de drie beveiligingssituaties is de dreiging die is ontstaan als gevolg van de inzet van een kroongetuige in het Marengo-proces.'* Naar mijn mening is deze redenering onjuist. Het is niet de inzet door het OM van de kroongetuige die leidde tot de dreiging. Het is uitsluitend het criminele samenwerkingsverband, welke bereid is gebleken tot gebruik van nietsontziend geweld, dat verantwoordelijk is voor de dreiging. Ik verwijs in dit kader ook naar bijgevoegde reactietabel.

Een nadere verwerking van deze context en de afwegingen die daarin zijn gemaakt in het uitgebreide besluitvormingsproces, leiden mijns inziens tot een voor een evenwichtig rapport noodzakelijke bijstelling.

Weergave

Vanwege de grote dreiging die uitging van het crimineel samenwerkingsverband, is er zeker in de beginfase van de eerste beveiligingssituatie vanuit het oogpunt van de veiligheid van de betrokkenen - waaronder de familie - beperkt informatie op schrift gesteld. Schriftelijke bronnen waren daardoor ook slechts beperkt beschikbaar voor uw onderzoek. Naast bronnenonderzoek heeft uw Onderzoeksraad veelvuldig gebruik gemaakt van interviews met betrokken partijen voor het onderzoek.

Ten behoeve van een feitelijk juiste weergave van de gang van zaken, is het van belang dat bij verschil in perspectief door de betrokken partijen, alle perspectieven in het rapport worden weergegeven. Ik constateer dat regelmatig sprake is van een selectieve weergave van standpunten, waarbij het perspectief van de overheid in het concept-rapport ontbreekt. Het eenzijdige beeld wat hierdoor ontstaat doet onvoldoende recht aan de situatie zoals die daadwerkelijk was.

In juni van dit jaar is reeds contact geweest tussen het OM en uw Onderzoeksraad waarin deze omissie is besproken. Ik constateer echter dat dit nog niet tot aanpassing van het concept-rapport heeft geleid. Voor een gedetailleerde weergave van deze punten verwijs ik naar de bijgevoegde reactietabellen waarin het overheidsperspectief wordt ingebracht, zoals eerder middels stukken en interviews is ingebracht.

Medewerking te beveiligen persoon als randvoorwaarde voor beveiligingstraject

Een belangrijke voorwaarde voor het aangaan van een beveiligingstraject, is de bereidheid van een te beveiligen persoon om medewerking te verlenen aan de beveiliging. Zonder volledige medewerking is het voor de overheid niet mogelijk om op een adequate manier verantwoord invulling te geven aan haar

verantwoordelijkheid om te zorgen voor veiligheid. Dit staat ook zo beschreven in de circulaire bewaken en beveiligen 2015: 'De medewerking van bedreigde personen, organisaties, bedrijven of instellingen bij de uitvoering van maatregelen voor persoons- of objectbeveiliging is essentieel.' In eerdere versies van het rapport die het OM kon inzien in het kader van de controle op veiligheidsinformatie, was deze verwijzing ook opgenomen. In de versie van het rapport die momenteel voorligt, is deze verwijzing er uit gehaald.¹ Voor een volledig beeld van het stelsel is het noodzakelijk om dit element toe te voegen.

In de situatie met betrekking tot een aantal leden van de familie van de kroongetuige en met betrekking tot Peter R. de Vries is deze randvoorwaarde andermaal heel belangrijk gebleken. In beide situaties is door de betrokken personen om hun moverende redenen regelmatig beperkte (en soms zelfs geen) medewerking aan beveiligingsmaatregelen geboden. Deze beperkte medewerking heeft het beveiligingstraject in die gevallen aanzienlijk bemoeilijkt en op sommige momenten onmogelijk gemaakt.

Nu de mogelijkheden om op een goede manier invulling te geven aan de verantwoordelijkheid tot het bieden van veiligheid bij niet of niet volledige medewerking zeer beperkt zijn, vormt die volledige medewerking – of afwezigheid daarvan – een belangrijke factor. Deze factor komt in de weergave in het concept-rapport nu nog onvoldoende terug. Ik verwijs in dit kader ook naar de reactietabel waarin dit is weergegeven.

Afsluiting

Met de moord op de broer van de kroongetuige is het OM geconfronteerd met een onverwachte, zeer zware dreiging, waarbij het onvoorstelbare helaas werkelijkheid is geworden. In reactie op deze zware dreiging zijn een zeer groot aantal personen opgenomen in beveiligingstrajecten. Deze situatie was ongekend en het stelsel was niet voldoende toegerust om deze dreiging het hoofd te bieden. Daardoor is van alle personen betrokken bij de beveiligingssituaties het uiterste gevraagd om zaken in goede banen te leiden. En zij hebben hiervoor ook het uiterste gegeven. Ik acht het evenwel van belang dat voldoende oog wordt gehouden voor de situatie en omstandigheden zoals die op dat moment golden. Er moet voor worden gewaakt dat met de kennis van nu, wordt geoordeeld over een situatie van toen. Dat doet onvoldoende recht aan de situatie zoals die destijds gold en de uitdagingen waar het OM, samen met andere organisaties als de politie, voor gesteld stond.

¹ In de beschrijving van de werking van het stelsel in het concept-rapport (pagina 21) is enkel de volgende verwijzing opgenomen: '*Het is niet mogelijk om bedreigde personen te dwingen mee te werken aan hun eigen beveiliging.*'

Uw rapport zal zeer waardevol zijn om daaruit lessen te trekken voor de toekomst, zodat alle betrokkenen bij het stelsel bewaken en beveiligen beter in staat kunnen en zullen zijn een antwoord te vormen op de nietsontziende criminaliteit waar de samenleving mee geconfronteerd wordt. De samenwerking tussen de organisatieonderdelen die zich bezig houden met bewaken en beveiligen enerzijds, en de getuigenbescherming en de kroongetuigen anderzijds vormt hierin een belangrijk punt van aandacht. Hier zijn inmiddels ook stappen op gezet, zo wordt bewaken en beveiligen al zo vroeg mogelijk betrokken bij een mogelijke inzet van een kroongetuige, zodat (on)mogelijkheden op dat vlak voldoende worden meegewogen. De afgelopen periode is ook al flink ingezet op de verbetering van het stelsel - bijvoorbeeld de onderlinge informatiedeling en de analyse - met als doel één centraal team dat betrokken is op beide werkvelden en toegang heeft tot alle relevante bronnen.

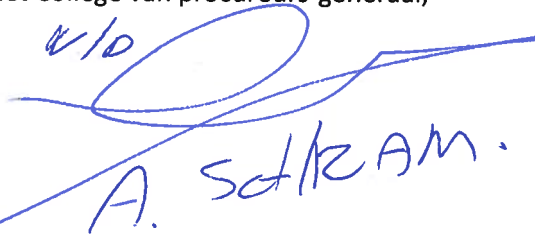
Ik waardeer de inzet van de Onderzoeksraad om zich deze complexe materie eigen te maken en eraan bij te dragen dat wij allen onze lessen kunnen trekken. Daarvoor ben ik uw Onderzoeksraad vanzelfsprekend erkentelijk.

Graag is het College bereid om deze brief in een gesprek nader toe te lichten.

Hoogachtend,

De voorzitter van het College van procureurs-generaal,

G.W. van der Burg

A. Solkram.